

Een blik op de Vlaamse Rand

Inleiding

De Studiedienst van de Vlaamse Regering publiceerde de editie 2014 van het Cijferboek 'Vlaamse Rand'. Dit is een initiatief in samenwerking met het Documentatiecentrum Vlaamse Rand.

De Vlaamse Rand wordt in het Cijferboek afgebakend als een groep van 19 gemeenten die grenzen aan het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en al dan niet taalfaciliteiten genieten.

De gemeenten **met taalfaciliteiten** zijn Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel, Wezembeek-Oppeem en de gemeenten in de Vlaamse Rand **zonder taalfaciliteiten** zijn Asse, Beersel, Dilbeek, Grimbergen, Hoeilaart, Machelen, Meise, Merchtem, Overijse, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vilvoorde, Zaventem.

In het Cijferboek worden de gemeenten van de Vlaamse Rand telkens vergeleken met het Vlaamse Gewest. Indien het gaat over persoonsgebonden zaken, wordt ook het gemiddelde voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vermeld, zo mogelijk. Bij de berekening van indicatoren wordt de Brusselnorm toegepast, ofwel 300.000 inwoners indien de totale populatie wordt beoogd, ofwel 30% van de beoogde doelgroep.

De tijdreeksen geven een overzicht van de ontwikkelingen van de voorbije tien jaar.

Er komen verschillende thema's aan bod: demografie, economie en arbeidsmarkt, inkomen en armoede, onderwijs, cultuur en welzijn, mobiliteit en (verkeers)veiligheid en ten slotte ook bestuurskracht van gemeenten.

Demografie

In dit hoofdstuk geven we een beeld van de bevolking, de omvang alsook de kenmerken van deze bevolking (leeftijd, nationaliteit). De dynamiek wordt vooral aangedreven door de migratiebewegingen, in- en uitgaand, binnen- en buitenlands.

De Vlaamse Rand telde op 1 januari 2013 welgeteld **414.297 inwoners**. Dit is 6,5% van de bevolking in het Vlaamse Gewest. Het grootste deel van de bevolking in de Vlaamse Rand (82,9%) is gehuisvest in de gemeenten zonder taalfaciliteiten.

Het groeiritme ligt sinds 2003 iets hoger in deze suburbane zone rond Brussel (7,6%) dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest (6,4%) en ligt eerder in de grootteorde van de bevolkingsaan groei in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (7,1%). De bevolking groeide de voorbije 10 jaar vooral sterk aan in de gemeenten zonder faciliteiten (8,4%). Zaventem, Machelen en Vilvoorde zijn de snelste groeiers (15%). De faciliteitengemeenten kennen een tragere groei (3,8%). Er is eerder sprake van een stagnatie in Linkebeek en Sint-Genesius-Rode.

Vertaald naar private huishoudens (personen wonend op hetzelfde adres), telt de Vlaamse Rand 166.011 huishoudens in 2013. Dit is gemiddeld 2,5 personen per huishouden (2,4 in Vlaams Gewest).

De Vlaamse Rand is een vrij dicht bevolkt gebied. De **bevolkingsdichtheid** bedraagt er 862 inwoners per km². Dit is veel in vergelijking met het gemiddelde van het Vlaamse Gewest (472) maar is zeer weinig als we de vergelijking maken met het hoofdstedelijk gebied (7.155). Er is een NW-ZO gradiënt met lage dichtheden in Meise (529), Merchtem (432), Asse (633), Hoeilaart (516) en Overijse (556).

Als we nader ingaan op de **bevolkingsstructuur naar leeftijd**, stellen we vast dat de Vlaamse Rand een relatief 'jong' karakter vertoont. Dit blijkt uit allerlei ratio's waarin bevolkingsgroepen met elkaar worden vergeleken. De **groene druk** (bevolking 0-19j ten opzichte van bevolking 20-59j) ligt opmerkelijk hoger in de Vlaamse Rand (47,1%) dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest (40,7%). De aanwezigheid van jongeren in vergelijking met de actieve bevolkingsgroep ligt vooral hoog (rond 50%) in de residentiële zuidelijke rand (Sint-Genesius-Rode, Tervuren, Hoeilaart, Overijse) en in de noordelijke werkgemeenten Machelen en Vilvoorde. Het profiel is zelfs jonger dan het gemiddelde voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (43,0%). De **grijze druk** (bevolking 60+j ten opzichte van 20-59j) is er (45,2%) vergelijkbaar met het gemiddelde van het Vlaamse Gewest (46,4%). De vergrijzing is vooral hoog in de meer residentiële gemeenten zoals Dilbeek, Wemmel, Grimbergen, Overijse. De grijze druk ligt in het hoofdstedelijk gebied opmerkelijk lager (30,9%)!

Een ander belangrijk bevolkingskenmerk is de **nationaliteit**. De negentien gemeenten van de Vlaamse Rand tellen in 2013 samen 56.906 personen van vreemde nationaliteit. Dit komt overeen met 13,7% van de bevolking. Deze verhouding ligt bijna dubbel zo hoog als gemiddeld in het Vlaamse Gewest (7,3%). In vergelijking met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (33,1%) is het aandeel vreemdelingen in de Vlaamse Rand uiteraard relatief laag. Opmerkelijk is de hoge score in de gemeenten met taalfaciliteiten. In Kraainem en Wezembeek-Oppeem heeft meer dan 1 op de 5 inwoners (30,0%, 23,4%) een vreemde nationaliteit. Maar ook in de zuidelijke residentiële gemeenten Tervuren (25,0%), Overijse (20,2%) en in het economische knooppunt Zaventem (20,4%), wonen belangrijke concentraties aan personen met niet-Belgische nationaliteit. In absolute getallen wonen er veel vreemdelingen in de economische knooppunten Zaventem (6.535), Vilvoorde (5.609) en in de residentiële gemeenten Tervuren (5.323) en Overijse (4.984). De instroom van nieuwkomers bedroeg in 2012 meer dan 200 personen in Beersel, Tervuren en Zaventem.

Indien we de definitie uitbreiden naar **personen met vreemde herkomst**¹ dan berekende de Studiedienst dat in de Vlaamse Rand 30,8% van haar bevolking in 2012 een vreemde herkomst heeft. De helft hiervan (15,3%) heeft een niet-EU- herkomst, de andere helft (15,5%) aldus een EU-herkomst. We stellen vast dat er een hoge EU-herkomst (>25%) is in de residentiële gemeenten Kraainem (30,1%), Wezembeek-Oppeem (26%) en Tervuren (25,5%). Personen met niet-EU herkomst wonen vooral in Machelen (29,4%) en Vilvoorde (28,8%). Hoge concentraties (>40%) van personen van vreemde herkomst (EU en niet-EU)

¹ Huidige of eerste nationaliteit van persoon zelf is niet Belgisch, of eerste nationaliteit van vader of moeder is niet Belgisch.

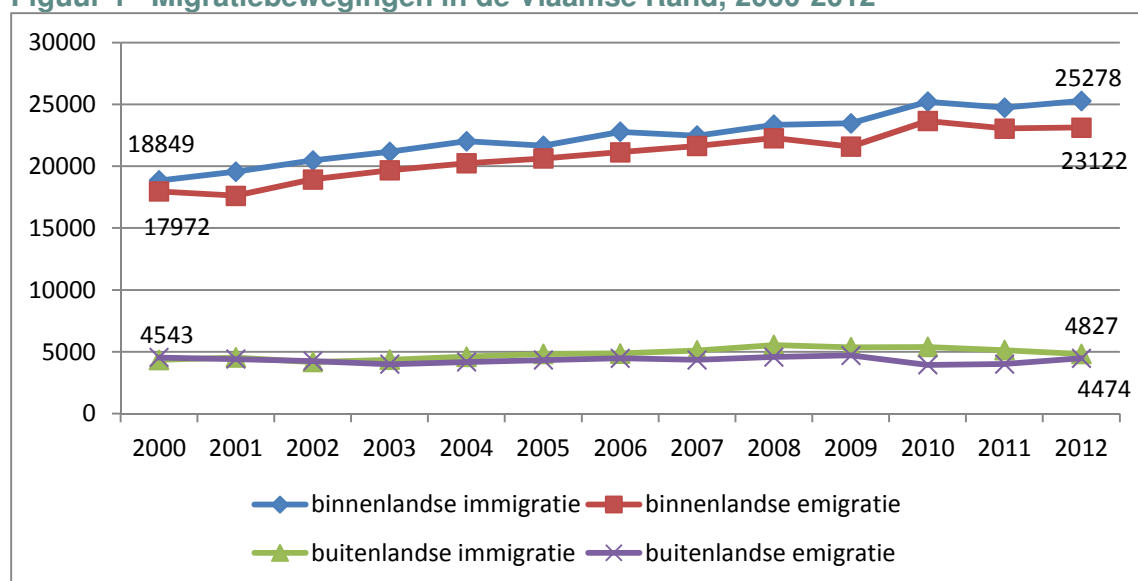
treffen we aan in Kraainem (44,7%), Machelen ((42,2%), Vilvoorde (42,7%), en Zaventem (40,4%).

Dit is het resultaat van opeenvolgende **verhuisbewegingen**, zowel in relatie met het buitenland als vanuit andere Belgische gemeenten.

De **binnenlandse verhuisbewegingen** (tussen Belgische gemeenten) zijn in de Vlaamse Rand belangrijker dan de buitenlandse bewegingen. De binnenlandse inwijking in 2012 bedroeg 25.278 personen en 23.122 personen verhuisden van de Vlaamse Rand naar een andere Belgische gemeente (saldo interne migraties: +2.156). Het binnenlands migratiesaldo is het hoogste in de westrand: Asse (260), Dilbeek (306) en Sint-Pieters-Leeuw (247).

In 2012 kwamen in totaal 4.827 personen vanuit **het buitenland** in de Vlaamse Rand wonen en verhuisden 4.474 personen naar het buitenland (saldo buitenlandse migraties: +353). We stellen een negatief buitenlands migratiesaldo vast in de zuidoost kant van de Vlaamse Rand: Sint-Genesius-Rode (-40), Hoeilaart (-25), Overijse (-100), Tervuren (-142), Wezembeek-Oppem (-8) en Kraainem (-76). De relaties met het buitenland geven wel een groei-impuls op de noordoost en zuidwest as: Vilvoorde (69), Machelen (42), Dilbeek (58), Sint-Pieters-Leeuw (127) en Beersel (34) plus Asse (189).

Figuur 1 Migratiebewegingen in de Vlaamse Rand, 2000-2012

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

De balans van al deze verhuisbewegingen valt globaal positief uit voor de Vlaamse Rand. In 2012 was er hierdoor een aangroei van de bevolking met 2.509 personen. Indien we al deze verhuisbewegingen (in en uit) samen tellen, stellen we vast dat de **migratie-intensiteit** hoog ligt in de Vlaamse Rand (117,7 per 1000 inw.) in vergelijking met het gemiddelde van het Vlaamse Gewest, maar nog relatief meevalt als we de vergelijking maken met het hoofdstedelijk gebied (167,2 per 1000 inw.). We stellen heel wat verhuisbewegingen, in en uit, vast op de noordoost en zuidwest as: Grimbergen (121,6), Machelen (127,7), Zaventem (123,3), Kraainem (121,8), Drogenbos (184,9) en Sint-Pieters-Leeuw (123,0).

Voor de Vlaamse Rand speelt de **nabijheid van Brussel** als Europese hoofdstad een belangrijke rol.

Zoals blijkt uit tabel 1 is in 2012 in de faciliteitengemeenten 6 op 10 (60,9%) van de inwijkelingen afkomstig uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in de niet-faciliteitengemeenten is dat toch ook nog de helft (48,6%). Dit aandeel stagneert in vergelijking met 2009. Er is gelijktijdig een verhuisbeweging in omgekeerde zin maar het gaat zowel in aantallen als in relatief belang om kleinere getallen. Vier op 10 inwoners die de faciliteitengemeenten verlaten, verhuizen naar een van de 19 Brusselse gemeenten.

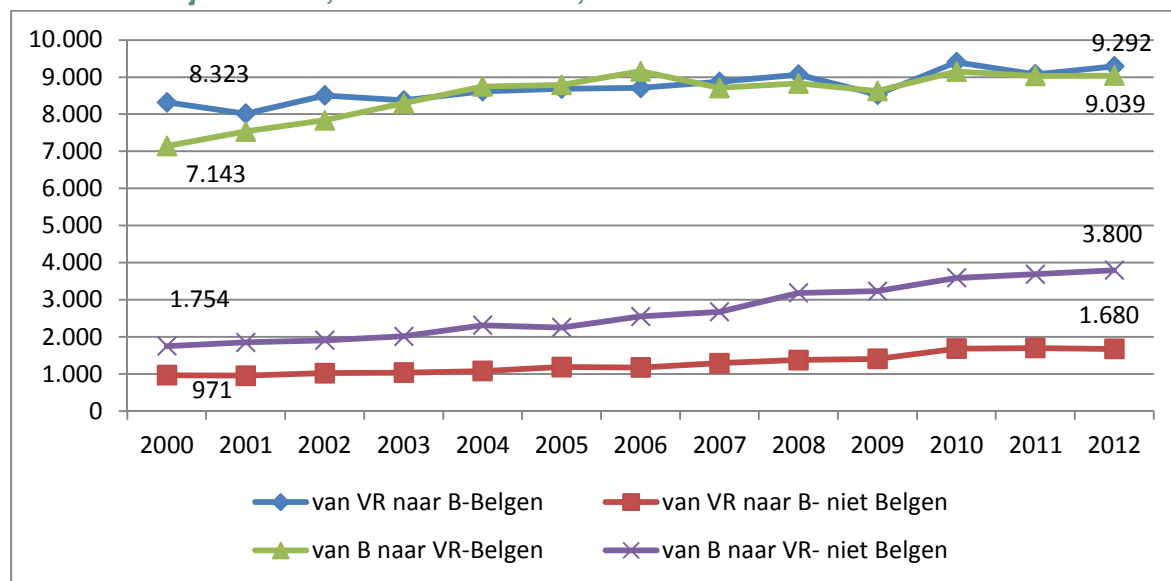
Tabel 1 Migratiebewegingen van en naar het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, 2009-2012

	2009		2012		2009		2012	
	Inwijking uit BHG, naar...				Uitwijking naar BHG, vanuit ...			
	Aantal	% van interne inwijking	Aantal	% van interne inwijking	Aantal	% van interne uitwijking	Aantal	% van interne uitwijking
Vlaams Gewest	19.325	7,3	20.940	7,4	11.468	4,5	12.437	4,5
Waals Gewest	14.720	7,8	15.472	7,7	10.536	5,9	10.261	5,3
Vlaams-Brabant	14.560	26,1	15.857	26,6	7.850	14,9	8.611	15,5
Waals-Brabant	6.363	26,0	6.310	24,8	3.724	16,7	3.766	15,9
Vlaamse Rand niet-faciliteiten	9.221	48,4	9.995	48,6	4.550	27,1	5.080	27,0
Vlaamse Rand faciliteiten	2.664	60,6	2.866	60,9	1.681	42,0	1.846	42,5

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

Van degenen die in 2012 vanuit de Vlaamse Rand emigreerden naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, had 85% de **Belgische nationaliteit**, in 2000 lag dit hoger (89,6%). 7 op 10 (70,4%) Brusselaars die in 2012 verhuisden naar de Vlaamse Rand, hebben in 2012 de Belgische nationaliteit, in 2000 was dit nog 8 op 10 (80,3%). Dit betekent dus dat er steeds meer **niet-Belgen** van de Vlaamse Rand naar de hoofdstad verhuizen en dat er steeds meer niet-Belgen verhuizen van de hoofdstad naar de Vlaamse Rand. Per saldo komen er in relatie met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2012 aldus 2.120 niet-Belgen bij in de Vlaamse Rand, in 2000 waren dit er 783.

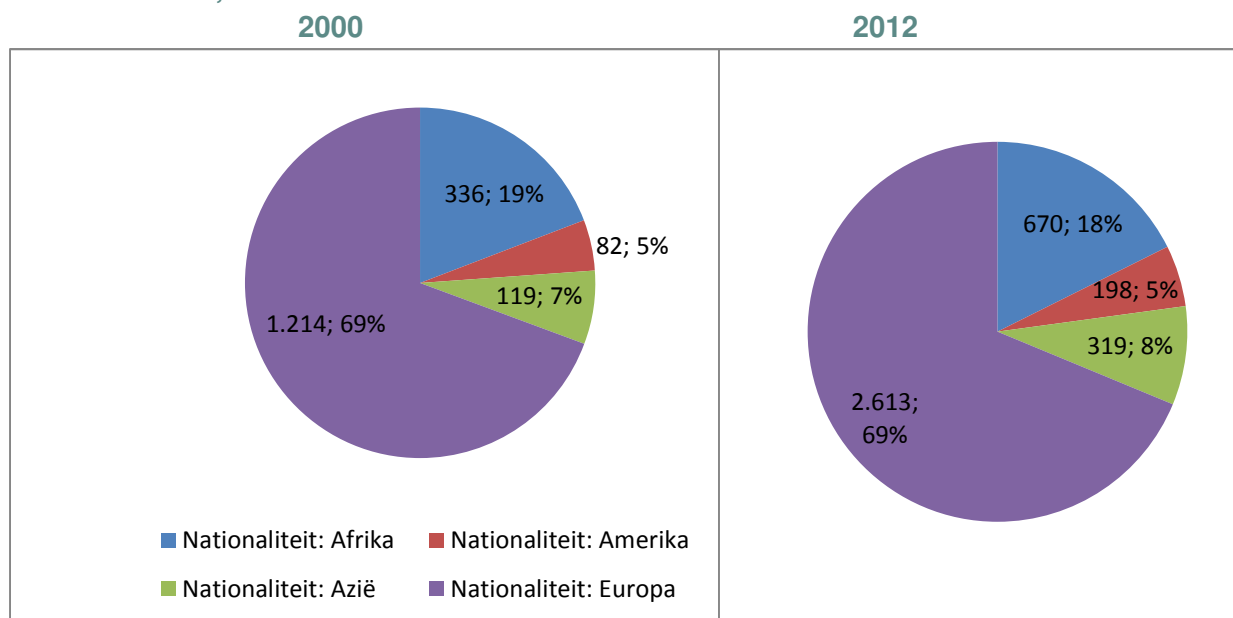
Figuur 2 Interne migratiebewegingen tussen de Vlaamse Rand en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, naar nationaliteit, 2000-2012

Bron: ADSEI, bewerkingen SVR

Vanuit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest emigreren vooral personen van Europese origine. Het aantal neemt toe maar het aandeel blijft stabiel tussen 2000 en 2012.

Figuur 3 Herkomst van emigranten vanuit Brussels Hoofdstedelijk Gewest naar Vlaamse Rand, 2000 en 2012

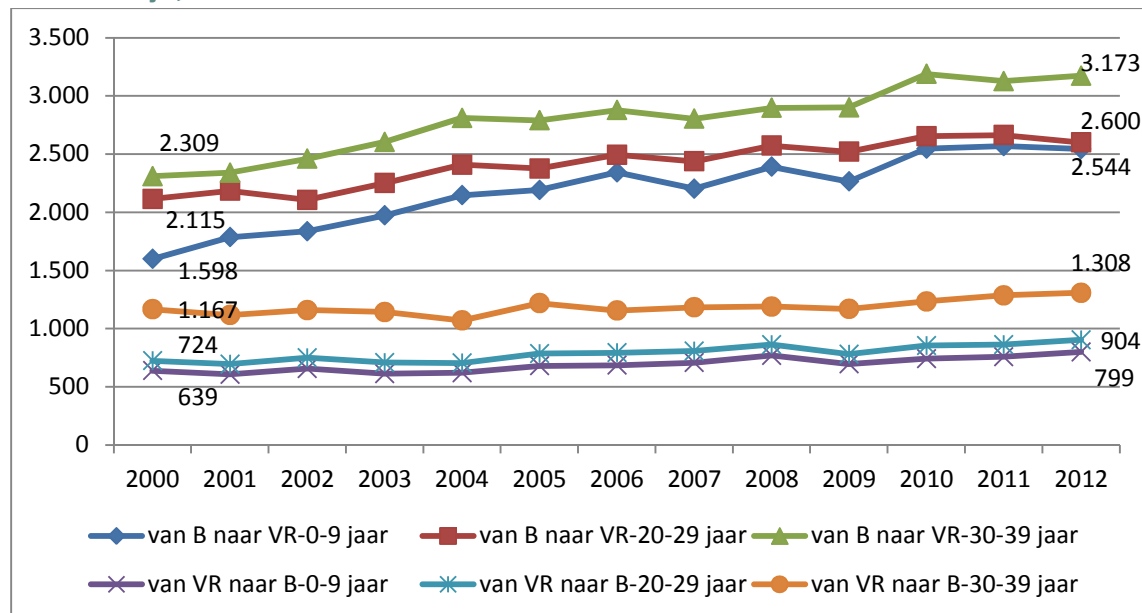
Bron: ADSEI, bewerkingen SVR

Onderstaande figuur toont aan dat de verhuisbewegingen van het hoofdstedelijk gebied naar een van de 19 Randgemeenten groter zijn dan in omgekeerde richting, welke leeftijdsgroep ook. We stellen eveneens vast dat de leeftijdsgroep van **30-39-jarigen**, in beide richtingen, de belangrijkste is gevolgd door de leeftijdsgroep 20-29 jarigen.

Sociologisch gaan we ervan uit dat de **0-9-jarigen** bij de ouders van 30-39-jaar horen. De stadsvlucht van jonge gezinnen met kinderen uit Brussel, neemt toe in de tijd: van 2.017 in 2000 naar 5.717 in 2012.

De **20-29-jarigen** zijn de groep van jong volwassenen die het ouderlijk huis verlaten en een nieuwe woonstee zoeken. Er zijn meer jongvolwassenen die de hoofdstad verlaten en in de Vlaamse Rand gaan wonen dan omgekeerd. Dit saldo verhoogt in de tijd: van 1.392 in 2000 tot 1.696 in 2012.

Figuur 4 Interne migratiebewegingen van en naar Brussels Hoofdstedelijk Gewest naar leeftijd, 2000-2012

Bron: ADSEI, bewerkingen SVR.

Economie en arbeidsmarkt

Eerst bekijken we de bedrijfswereld met de dynamiek van de ondernemingen en zelfstandigen en de jobs die zij creëren. Nadien analyseren we de arbeidsmarkt.

De dynamiek is in de Vlaamse Rand vergelijkbaar met deze in het Vlaamse en het Brussels Hoofdstedelijke Gewest. De nettogroeiratio bedroeg 2,4 ondernemingen per 100 bestaande ondernemingen in 2012. We treffen een vrij belangrijke nettogroei aan in Tervuren (4,4) Wemmel (4,7), Sint-Genesius-Rode en Overijse (3,9). Deze nettogroei is het saldo van oprichtingen en uittredingen. De **oprichtingsratio** bedroeg in 2012 in de Vlaamse Rand 6,6 ondernemingen per 100 bestaande ondernemingen en de **uittredingsratio** bedroeg 4,2. De meeste starters treffen we aan in Wezembeek-Oppeem (9,0 starters per 100 actieve ondernemingen), Wemmel (8,7) en Tervuren (8,4). De meeste sluitingen troffen we eveneens aan in Wezembeek-Oppeem (5,6 verdwenen ondernemingen per 100 actieve ondernemingen). Het is dan ook niet te verwonderen dat de grootste turbulentie (oprichting+verdwenen) werd genoteerd in Wezembeek-Oppeem (14,7).

Deze ondernemingen bieden in 2013 in totaal bijna 167.903 arbeidsplaatsen, in 2005 waren dit er 155.617. Dit zijn er 7,9% meer. In het Vlaamse Gewest gaat het in totaal om 2.186.590

jobs, dit is 8,6% meer dan in 2005. De belangrijkste activiteiten qua tewerkstelling zijn handel (41.431), administratieve en ondersteunende diensten (20.512), informatie en communicatie (13.006), vrije beroepen en wetenschappelijke activiteiten (13.158).

De grootste concentraties aan werkgelegenheid vinden we in Asse (15.292), Machelen (24.134), Vilvoorde (27.115) en in Zaventem (40.378).

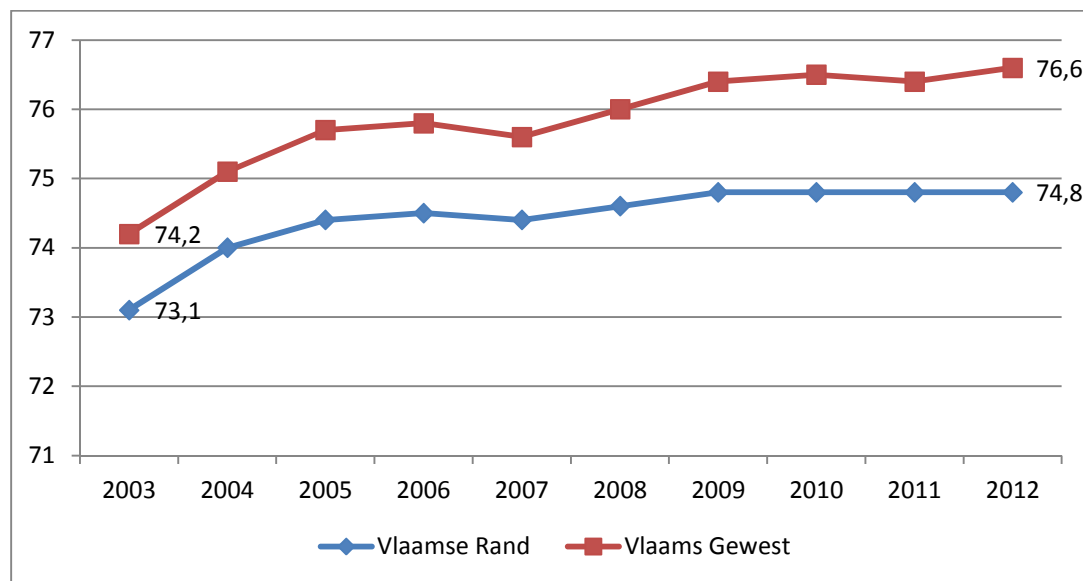
In Asse gaat het vooral om groot- en detailhandel. Vilvoorde heeft het grootste aanbod aan jobs in handel, administratieve en ondersteunende diensten en openbaar bestuur. In Zaventem zijn dit eveneens grote sectoren, de belangrijkste is vervoer en opslag gebonden aan de luchthavenactiviteit.

Tabel 2 Bezoldigde tewerkstelling in Vlaamse Rand, naar soort, 2005 en 2013

	Vlaams Gewest		Vlaamse Rand	
	2005	2013	2005	2013
Totale economie	2.013.754	2.186.590	155.617	167.903
A - Landbouw, bosbouw en visserij	11.592	11.097	184	162
B - Winning van delfstoffen	490	438	23	29
C - Industrie	405.100	348.147	17.717	13.968
D - Productie en distributie van elektriciteit	8.152	9.941	586	461
E - "Distributie van water; afval- en afvalwat	14.221	15.691	534	748
F - Bouwnijverheid	118.058	134.734	4.299	5.325
G - Groot- en detailhandel; reparatie van au	282.035	307.885	37.576	41.431
H - Vervoer en opslag	135.389	134.363	18.920	19.099
I - Verschaffen van accommodatie en maalt	65.485	64.180	4.828	5.407
J - Informatie et communicatie	41.834	48.208	11.027	13.006
K - Financiële activiteiten en verzekeringen	47.498	49.866	2.422	2.846
L - Exploitatie van en handel in onroerend g	4.948	9.375	344	536
M - Vrije beroepen en wetenschappelijke e	60.910	82.655	10.394	13.158
N - Administratieve en ondersteunende die	139.381	202.067	19.246	20.512
O - "Openbaar bestuur en defensie; verplic	151.409	154.826	9.048	8.181
P - Onderwijs	198.618	219.605	7.511	9.480
Q - Menselijke gezondheidszorg en maats	268.312	326.538	7.393	9.713
R - Kunst, amusement en recreatie	25.262	26.401	1.085	1.355
S - Overige diensten	33.513	38.149	2.269	2.276
T - Huishoudens als werkgever van huishou	1.484	2.341	207	207
U - Extraterritoriale organisaties en licham	63	83	4	3

Bron: KBO, bewerking SVR

Figuur 5 Activiteitsgraad (beroepsbevolking/bevolking op arbeidsleeftijd 20-64j) voor Vlaamse Rand (VR) en het Vlaamse Gewest (VG), 2003-2012

Bron: SWSE, bewerking SVR.

De **activiteitsgraad** geeft de verhouding tussen de beroepsbevolking (werkend en werkzoekend) ten overstaan van de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64j). Deze indicator bedraagt 74,8% voor de Vlaamse Rand; dit is lager dan het gemiddelde voor het Vlaamse Gewest (76,6%). Hierbij moeten we een kanttekening maken: de EU-ambtenaren worden niet opgenomen in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid, maar tellen wel mee in het Rijksregister. De activiteitsgraad ligt vooral laag in Kraainem (59,0%) en Wezembeek-Oppeem (63,4%) (vermoedelijk door aanzienlijke aanwezigheid van EU-ambtenaren). In de meeste gemeenten is meer dan drie vierde van de bevolking op beroepsleeftijd werkend of werkzoekend.

De **werkzaamheidsgraad** die het aantal werkenden afzet ten overstaan van de bevolking op arbeidsleeftijd (20-64j), ligt in 2012 in de Vlaamse Rand relatief laag (70%) ten overstaan van het Vlaamse gemiddelde (71,5%) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (72,5%). De werkzaamheidsgraad ligt zeer hoog in Merchtem (76,8%) en Meise (74,7%). We treffen een lage werkzaamheidsgraad aan in de ooststrand: Zaventem (65,8), Wezembeek-Oppeem (59), Kraainem (54,8) en Tervuren (64,4).

Slechts een beperkt aantal beroepsactieven (15-64j) **werkt en woont in dezelfde gemeente**. Zaventem trok in 2010 38.942 werkers aan van buiten de woongemeente, Vilvoorde (22.644) en Machelen (18.648) rond de 20.000. In Asse kwamen 12.575 personen werken die er niet woonden. Niet elke inwoner vindt werk in eigen woongemeente. Zo zien we belangrijke uitgaande dagelijkse pendelbewegingen van meer dan 10.000 werkers vanuit Dilbeek (12.468), Grimbergen (11.127), Sint-Pieters-Leeuw (10.297) en Vilvoorde (12.132). Jammer genoeg laten de arbeidsrekeningen van het steunpunt WSE geen matrix zien naar herkomst en bestemming. We weten wel dat 56% van de uitgaande pendel betrekking heeft op de tertiaire sector met als grote leveranciers Dilbeek (6.722), Grimbergen (6.441) en Vilvoorde (7.302). Slechts 11% van de uitgaande pendelaars zoekt een job in de industrie buiten de eigen woongemeente. Bij de inkomende pendel zijn 3 op 4 werkenden op zoek

naar een job in de tertiaire sector in één van de 19 randgemeenten met Machelen (16.795), Vilvoorde (15.438) en Zaventem (34.143) als grote aantrekkingspolen. Enkel Vilvoorde (2.276) en Zaventem (2.888) trekken redelijk wat pendelaars aan voor de secundaire sector.

De **werkloosheidsgraad** (niet-werkende werkzoekenden ten overstaan van de beroepsbevolking 20-64j) ligt in 2012 (6,5%) op het niveau van het gemiddelde van het Vlaamse Gewest (6,6%). De werkloosheidsgraad steeg licht in 2009 en 2010 maar herstelde zich in 2011. In 2012 is er geen verdere verbetering merkbaar. De werkloosheidsgraad ligt hoog op de noord-oost en zuid-west as: Vilvoorde, Machelen, Zaventem, Kraainem, Wezembeek-Oppem, Sint-Pieters-Leeuw, Drogenbos en Linkebeek. Dit is opmerkelijk voor gemeenten waar heel wat jobs worden aangeboden, wat wijst op een discrepantie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Er zijn in 2013 minder hooggeschoolde **werkzoekenden** in de Vlaamse Rand (2.678) tegenover laaggeschoolden (4.849). De VDAB signaleert heel wat laaggeschoolde werkzoekenden in Vilvoorde (862) en Sint-Pieters-Leeuw (538). Hooggeschoolde werkzoekenden wonen vooral in Vilvoorde (240) en Zaventem (237). Het overgrote deel van de niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) zijn in de Vlaamse Rand personen met een vreemde nationaliteit. 89% van de NWWZ heeft in 2013 een nationaliteit uit EU-27. We vinden eenzelfde verhouding voor het Vlaamse Gewest (89%). Er zijn verschillen naar gemeente. Zo is in Vilvoorde 15,4% van de NWWZ van niet-EU27 nationaliteit en 14,7% in Asse.

In het Vlaamse Gewest kent 85,4% de Nederlandse taal goed tot zeer goed. In de Vlaamse Rand kent 44,6% van de werkzoekenden de Nederlandse taal niet of in beperkte mate. Dit wijst erop dat de taal een belemmering kan betekenen voor toetreding tot de arbeidsmarkt.

Inkomen en armoede

De Vlaamse Rand is een welvarende regio indien we kijken naar het gemiddeld **inkomen per inwoner**. In 2011 lag dit in de Vlaamse Rand (18.709 euro) aanzienlijk hoger dan het gemiddelde van het Vlaamse Gewest (17.146 euro) en zeker in vergelijking met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (12.855 euro).

We treffen een hoog gemiddeld inkomensniveau aan in de noordelijke Randgemeenten Meise (21.503 euro), Grimbergen (19.914 euro) en Wemmel (19.608 euro), in de zuidoostelijke rand: Linkebeek (19.796 euro), Sint-Genesius-Rode (20.631 euro), Hoeilaart (19.863 euro), Overijse (19.863 euro) en Tervuren (19.800 euro) plus in Dilbeek (19.715 euro). We beschikken uiteraard enkel over informatie in de mate de inwoners in België belastingen betalen.

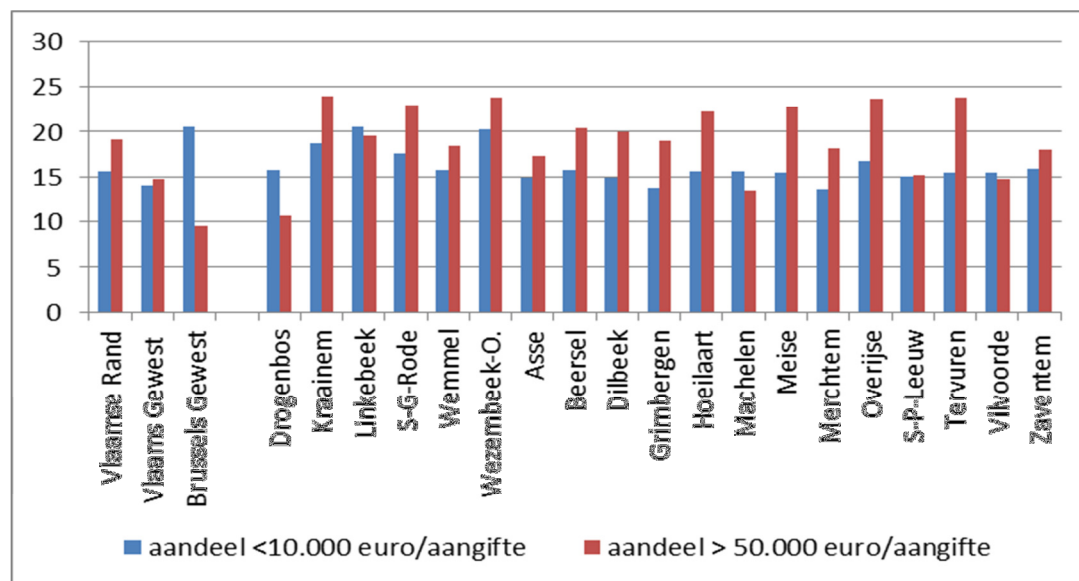
Er zijn grote discrepanties tussen kleine en grote inkomens in twee richtingen. In de Vlaamse Rand verdiende 19,1% van de huishoudens meer dan 50.000 euro in 2011 en 15,6% verdiende minder dan 10.000 euro. Dit verschil is minder groot in het Vlaamse Gewest. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de discrepantie groot, maar in omgekeerde richting: daar is het aandeel hoge inkomens (9,5%) veel kleiner dan het aandeel lage inkomens (20,6%).

Het aandeel aangiften kleiner dan 10.000 euro is het grootste in de noordelijke en westelijke randgemeenten: Machelen (15,6%), Vilvoorde (15,4%), Grimbergen (13,7%), Meise (15,5%), Merchtem (13,6%), Asse (14,9%), Dilbeek (14,9%), Sint-Pieters-Leeuw (15,0%). De

huishoudens met een inkomen boven de 50.000 euro wonen vooral in de zuidoost rand: Beersel (20,4%), Sint-Genesius-Rode (23,0%), Hoeilaart (22,2%), Overijse (23,6%), Tervuren (23,8%), Wezembeek-Oppem (23,8%) en Kraainem (24,0%). Aan dit rijtje kunnen Meise (22,8%) en Dilbeek (20,0%) worden toegevoegd.

Figuur 6 toont aan dat er grote welvaartsverschillen bestaan in residentiële gemeenten zoals Tervuren, Hoeilaart, Overijse en Meise.

Figuur 6 Aandeel aangiften kleiner dan 10.000 euro en groter dan 50.000 euro per aangifte, per gemeente, inkomen 2011

Bron: POD Maatschappelijke Integratie, bewerking SVR.

Het **aantal leefloners per 1000 inwoners (18-64j)** ligt lager in de Vlaamse Rand (6,1%) ten opzichte van het Vlaamse Gewest (7,8). In Brussel zou 51 personen op 1.000 van een leefloon genieten. Er wonen relatief veel leefloners in Asse (9,6%), Machelen (10,1%) maar ook in Merchtem (10,1%).

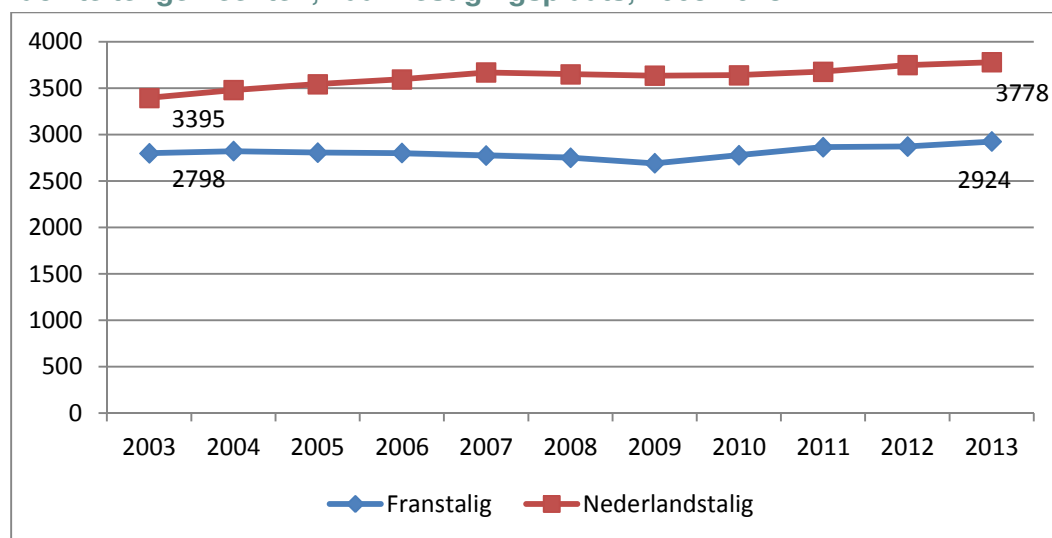
Het **aandeel kansarme gezinnen volgens de definitie van Kind en Gezin** ligt in 2012 in de Vlaamse Rand globaal vrij laag (5,2%) in vergelijking met het Vlaamse Gewest (10,5%). In de hoofdstad, in zoverre Kind en Gezin daar werkzaam is, loopt dit aandeel op tot 19,6%. We stellen een hoge concentratie van kansarme gezinnen vast in Asse (10,1%). De kansarmoede index ligt laag in de noordelijke en zuidoostelijke residentiële gemeenten: Meise (1,9%), Grimbergen (2,8%), Kraainem (1,6%), Tervuren (2,6%), Overijse (2,0%), Hoeilaart (2,4%) en Sint-Genesius-Rode (1,5%).

Een andere indicator met betrekking tot armoede is het **aantal personen met een verhoogde tegemoetkoming in ziekteverzekering per 1.000 inwoners**. 93 op 1.000 inwoners in de Vlaamse Rand kunnen van deze bijstand genieten, in het Vlaams Gewest is dit 133 op 1.000 inwoners. Ook hier springen gemeenten zoals Vilvoorde (141,9), Drogenbos (138,7), Machelen (127,4) en Sint-Pieters-Leeuw (118) in het oog.

Onderwijs, cultuur en welzijn

De cijfers over onderwijs handelen over de scholen die in de Vlaamse Rand zijn gevestigd. In de faciliteitengemeenten geldt een specifieke regeling voor het basisonderwijs. Inwoners van de gemeenten met taalfaciliteiten kunnen hun kinderen sturen naar een **Franstalige basisschool** in hun gemeente of een andere faciliteitengemeente. In 2013 volgden 2.924 leerlingen les in een Franstalige basisschool. Dit aantal gaat in licht stijgende lijn (+4,5% t.o.v. 2003). Het grootste aantal leerlingen treffen we aan in Wezembeek-Oppeem (810), Sint-Genesius-Rode (629) en Wemmel (708).

Figuur 7 Aantal leerlingen in Franstalig en Nederlandstalig basisonderwijs in faciliteitengemeenten, naar vestigingsplaats, 2003-2013

Bron: O&V, bewerking SVR

De **Nederlandstalige basisscholen (naar vestigingsplaats)** telden in 2013 in diezelfde faciliteitengemeenten 3.778 leerlingen (1.427 kleuters en 2.351 leerlingen in het lager onderwijs, gewoon en buitengewoon). Dit aantal ging eveneens in stijgende lijn in vergelijking met 2003 (+11,3%) maar sterker dan in de Franstalige basisscholen. In de niet-faciliteitengemeenten steeg het aantal leerlingen in de basisscholen tussen 2003 en 2013 met 17%. In 2013 telden we in die gemeenten in de basisscholen 31.869 leerlingen.

In de Vlaamse Rand liggen in 2013 enkele grote Nederlandstalige **scholen voor algemeen secundair onderwijs** (naar vestigingsplaats) zoals in Wezembeek-Oppeem (607), Dilbeek (730) en Vilvoorde (663). Vooral in Vilvoorde is er een groot aanbod aan beroepssecundair onderwijs (965) en technisch secundair onderwijs (799). Ook Asse, Merchtem en Zaventem hebben een relatief groot aanbod aan BSO en TSO. Het deeltijds kunstonderwijs floreert in Asse (1.303), Grimbergen (1.140), Overijse (1.293) en Vilvoorde (946).

Schoolse vertraging trad in 2013 vooral op in het BSO (64,8%), TSO (46,2%) en minder in het ASO (15,7%). In geen enkele richting is er echt een dalende trend vast te stellen. Deze cijfers hebben betrekking op de leerlingen die in de Vlaamse Rand school lopen. In de Brusselse Nederlandstalige scholen ligt de schoolse vertraging veel hoger, ook in het ASO (26,5%). Het TSO (71%) en BSO (79,5%) halen daar recordhoogten!

In 2013 schreven 5.937 cursisten zich in bij een centrum voor volwassenenonderwijs voor een **cursus Nederlands tweede taal** en 314 cursisten volgden **alfabetisering en Nederlands tweede taal** in een centrum voor basiseducatie in de Vlaamse Rand. In de hoofdstad volgde 15.959 cursisten deze taallessen Nederlands.

In de Vlaamse Rand worden er niet zoveel **boeken uitgeleend in de Nederlandstalige bibliotheken (naar vestigingsplaats)**: 17,4% van de bevolking leende in 2012 een boek. Het gemiddelde voor het Vlaamse Gewest bedraagt 23,5%. Dit gaat niet echt in stijgende lijn. Er is toch enige activiteit in Wemmel (23,7%), Dilbeek (25,2%), Hoeilaart (24,6%) , Tervuren (21%) en Sint-Genesius-Rode (23,1%).

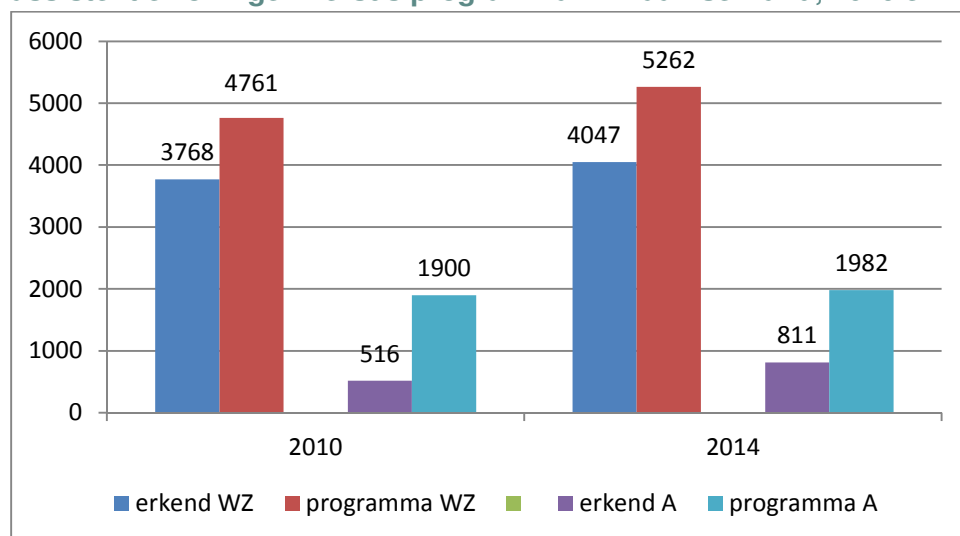
In 2013 werden de meeste **culturele activiteiten** (> 100 per 10.000 inwoners) aan CultuurNet Vlaanderen (UiTdatabank) gesignaleerd in Beersel, Grimbergen, Meise, Overijse en Zaventem.

Het aanbod aan **ouderenvoorzieningen** is beperkt in de Vlaamse Rand. In 2014 worden 4.047 plaatsen in woonzorgcentra (de vroegere rusthuizen) aangeboden en 811 plaatsen in assistentiewoningen (de vroegere serviceflats). In alle gemeenten is er een aanbod aan plaatsen in woonzorgcentra, dit is niet het geval voor de assistentiewoningen (niet in Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Wemmel). Het gaat hier om voorzieningen die erkend en in onderzoek zijn door de Vlaamse Gemeenschap, zowel privé- als openbare initiatieven. Om nieuwe initiatieven te kunnen inplannen, bepaalt de Vlaamse overheid programmatiecijfers. Deze zijn gebaseerd op bevolkingsprojecties (t-5). Ruim drie vierde van de programmatie is gerealiseerd (76,9%) in de Vlaamse Rand, dit is lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (85,6%). De realisatiegraad ligt algemeen lager voor de assistentiewoningen: 40,9% in Vlaamse Rand en 56,2% in het Vlaamse Gewest.

Het aanbod aan Nederlandstalige ouderenvoorzieningen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (gemeenschapsmaterie) is laag: 200 erkende plaatsen in woonzorgcentra en 32 in assistentiewoningen.

In de Vlaamse Rand wordt er ook relatief weinig **gezinszorg aan huis** gedaan. In 2012 werden 114,9 uren per 100 inwoners gerealiseerd terwijl in het Vlaamse Gewest gemiddeld 247,8 uren gezinszorg werden gepresteerd. Geen enkele gemeente in de Vlaamse Rand komt aan dit Vlaamse gemiddelde. In 2012 had slechts 46,9 op 1.000 personen ouder dan 65 jaar een premie aangevraagd voor **mantel- en thuiszorg** aan de **Vlaamse Zorgverzekering**. Dit is veel lager dan in het Vlaamse Gewest (93,1).

Figuur 8 Aantal (erkende en in onderzoek) plaatsen in woonzorgcentra en assistentiewoningen versus programma in Vlaamse Rand, 2010 en 2014

Bron: WVG, bewerking SVR

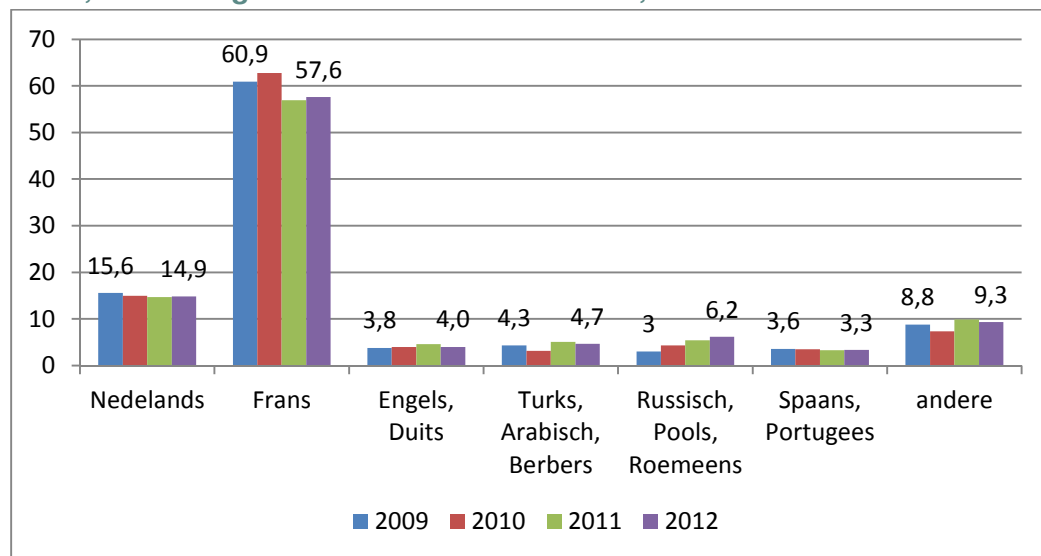
In de Vlaamse Rand was er in het eerste kwartaal van 2013 een aanbod aan 4.767 erkende plaatsen in **kinderopvang** en 928 plaatsen in de **buitenschoolse opvang**. Het gaat zowel om privé- als openbare initiatieven. Dit aanbod stijgt niet overal. Er is bovendien geen Nederlandstalige buitenschoolse opvang georganiseerd in de faciliteitengemeenten. Er zijn slechts 6 niet-faciliteitengemeenten die buitenschoolse opvang hebben.

Als we het aanbod aan **kinderopvang vergelijken met het aantal kinderen van 0 tot en met 2 jaar**, stellen we vast dat in 2013 geen 30 op 100 behaald wordt in Beersel (27,4), Dilbeek (29,9), Grimbergen (29,8), Sint-Pieters-Leeuw (22,1) en Vilvoorde (27,9).

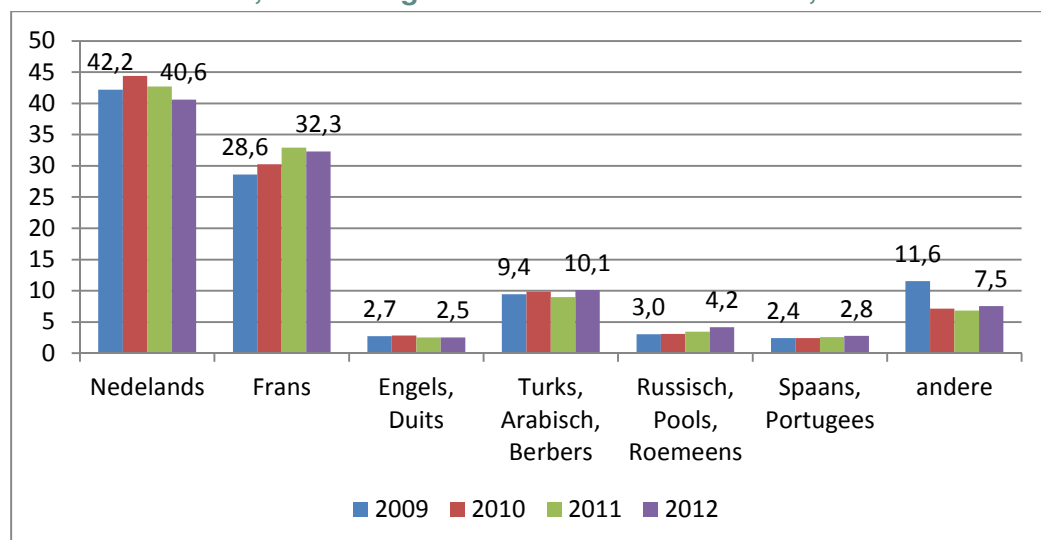
In 2012 is in ruim een derde (37,0%) van de gezinnen met een pas geboren baby het Nederlands de **taal tussen moeder en kind** volgens registratie door Kind en Gezin en in ongeveer een zelfde aandeel (35,9%) wordt Frans gesproken. Opmerkelijk is dat in deze jonge gezinnen meer Turks/Arabisch/Berbers (9,3%) en Russisch/Pool/Roemeens (4,5%) wordt gesproken dan Engels of Duits (2,7%). De verhoudingen zijn nog meer scheef getrokken in de faciliteitengemeenten: daar is enkel in 14,9% van de gevallen het Nederlands de voertaal tussen moeder en kind en spreekt 57,6% Frans. Het gebruik van het Nederlands stabiliseert op een laag niveau in de faciliteitengemeenten en daalt licht in de niet-faciliteitengemeenten in de periode 2009-2012. Frans als voertaal tussen moeder en kind daalt licht in de faciliteitengemeenten en stijgt in de niet-faciliteitengemeenten. In de tijd zien we in de faciliteiten- en de niet-faciliteitengemeenten een lichte stijging voor Russisch/Pool/Roemeens en voor Turks/Arabisch/Berbers.

Frans is zeer dominant aanwezig bij jonge gezinnen van Linkebeek (82,4%) en Drogenbos (71,4%), in zoverre deze beroep doen op Kind en Gezin. In Merchtem (76,9%) en Meise (60,0%) wordt nog in de meerderheid van de gezinnen met jonge kinderen Nederlands gesproken. Opmerkelijk is de aanwezigheid van jonge gezinnen waar Turks, Arabisch/Berbers wordt gesproken in Machelen (24,9%) en Vilvoorde (22,7%).

Figuur 9 Taal tussen moeder en kind in de faciliteitengemeenten van de Vlaamse Rand, kinderen geboren tussen 2009 en 2012, in %

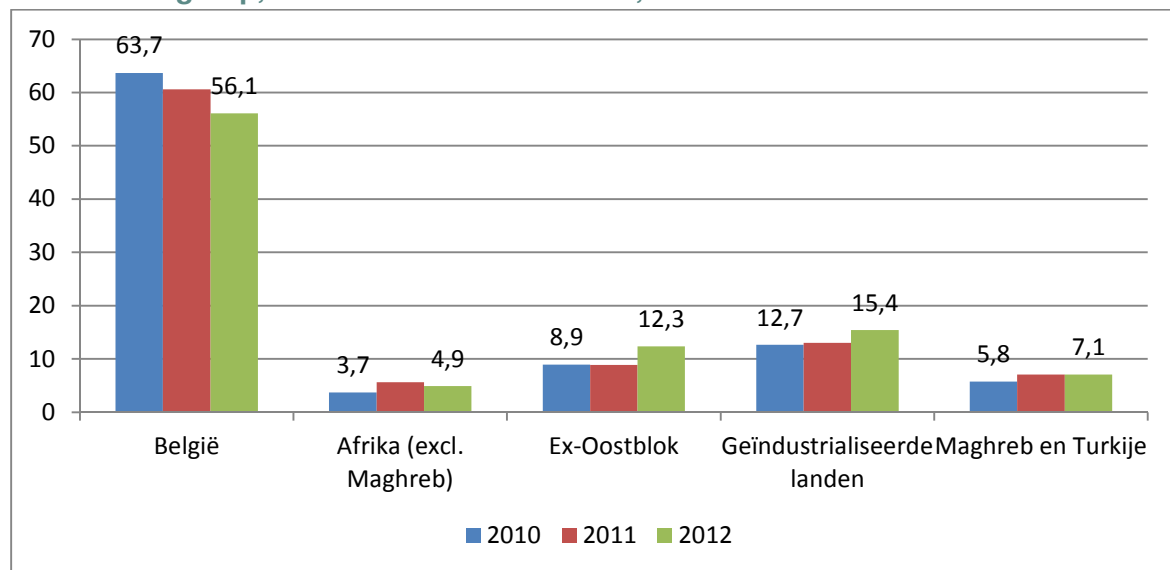
Figuur 9 bis Taal tussen moeder en kind in de niet-faciliteitengemeenten van de Vlaamse Rand, kinderen geboren tussen 2009 en 2012, in %

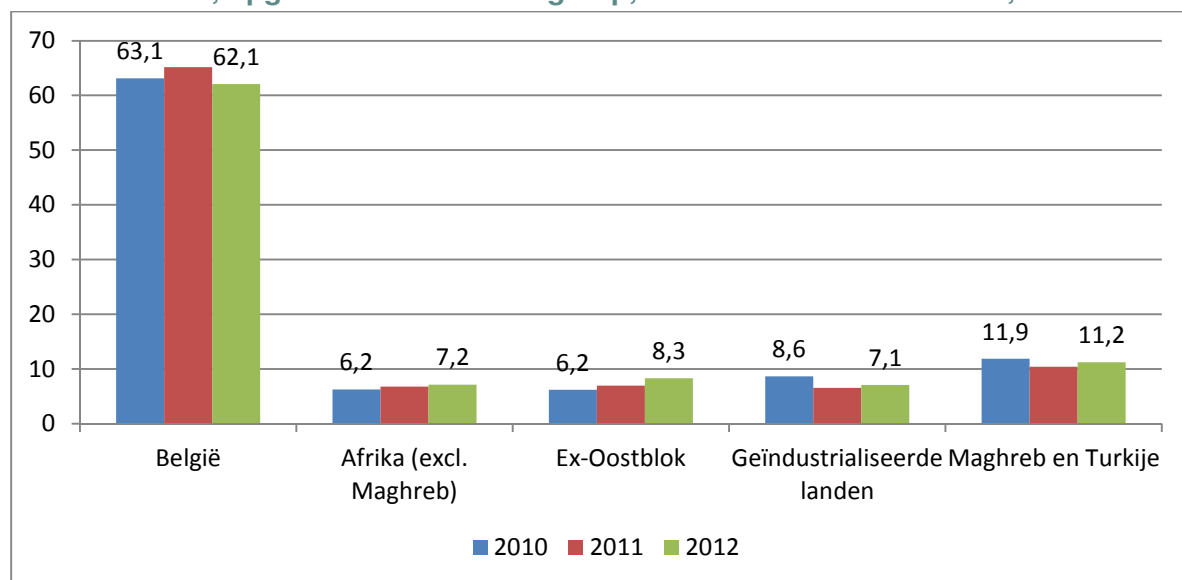
Bron: Kind en Gezin, bewerking SVR.

Dan is er nog het verhaal van de **nationaliteit van de moeder**. In de Vlaamse Rand heeft 61,3% van de moeders met een pasgeboren kind de Belgische nationaliteit. Dit is een lager aandeel dan gemiddeld in het Vlaams Gewest (75,7%). In de hoofdstad heeft enkel 1 op de 3 moeders die beroep doen op Kind en Gezin een Belgische nationaliteit. De moeders met een Magrebachtergrond vormen daar een belangrijke groep (20,5%). In de Vlaamse Rand wordt dit eveneens een belangrijke groep (8,3%) in vergelijking met andere nationaliteiten. In de faciliteitengemeenten daalt het aandeel van de Belgische moeders, alle andere nationaliteitengroepen stijgen. In de niet-faciliteitengemeenten is de trend minder duidelijk.

Figuur 10 Nationaliteit van de moeders uit de faciliteitengemeenten, opgedeeld naar landengroep, evolutie van 2010 tot 2012, in %.

Figuur 10 bis Nationaliteit van de moeders uit de niet-faciliteitengemeenten van de Vlaamse Rand, opgedeeld naar landengroep, evolutie van 2010 tot 2012, in %

Bron: Kind en Gezin, bewerking SVR.

Met het oog op een integratie van nieuwkomers wordt een inburgeringstraject voorzien. In 2013 behaalden 429 personen een **inburgeringsattest** (cijfers tot 30/11/2013). Hiervan woonden 54 in een van de faciliteitengemeenten en 375 in de overige randgemeenten. In 2012 woonden in de Vlaamse Rand 2.512 meerderjarige nieuwkomers.

Ruimtegebruik en wonen

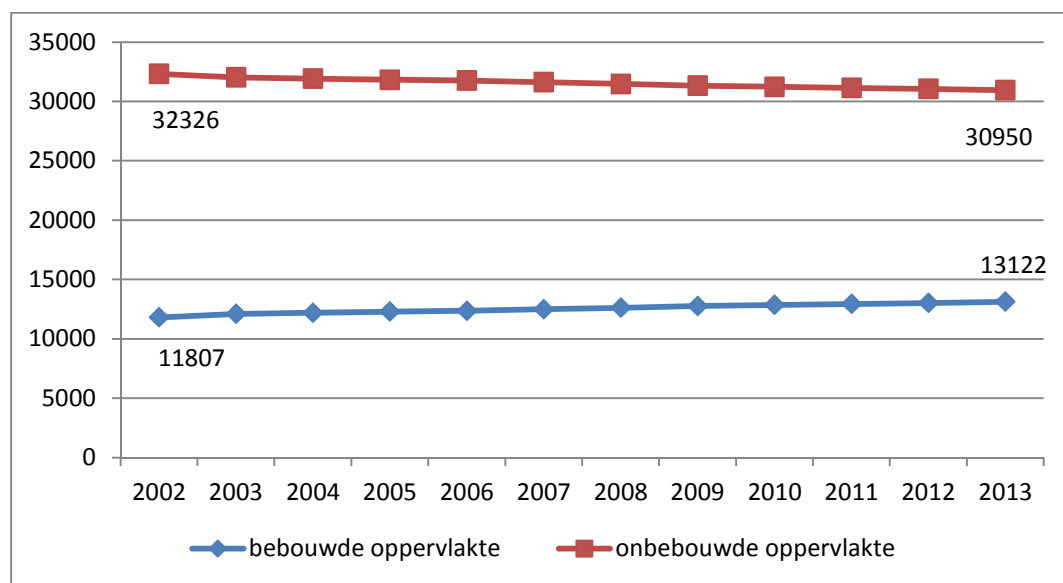
In de Vlaamse Rand is 27,3% van de gekadastreerde oppervlakte **bebouwd** (huizen, bedrijven, niet infrastructuur, woeste grond) in 2013. Het aandeel bebouwde oppervlakte ligt er opmerkelijk hoger dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest (18,7%) en het aandeel is er de

voorbij de tien jaar sneller gestegen dan in het Vlaamse Gewest (2,1 versus met 1,8 procentpunt).

Er zijn grote verschillen naar gemeente. Meer dan de helft van de gekadastreerde oppervlakte is **bebouwd** in Drogenbos (53,0%) (let op: 21% is niet gekadastreerd) en meer dan 40% in Kraainem (46,6%) en Wezembeek-Oppem (47,9%).

Nog meer dan 60% van de oppervlakte is **onbebouwd** in Linkebeek (63,5%), Sint-Genesius-Rode (60,8%), Asse (73,0%), Beersel (61,0%), Grimbergen (66,0%), Hoeilaart (72,2%), Meise (72,8%), Merchtem (75,1%), Overijse (61,4%), Sint-Pieters-Leeuw (70,7%) en Tervuren (75,1%). Het gaat zowel om natuur en park als landbouwgebied.

Figuur 11 Evolutie van bebouwde en onbebouwde gekadastreerde oppervlakte in de Vlaamse Rand (in ha), 2003-2013

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

De **prijzen van het vastgoed** liggen in de Vlaamse Rand hoog. In 2013 werd gemiddeld 266.829 euro betaald voor een **gewoon woonhuis** (207.840 euro in VG), 219.540 euro voor een **appartement** (210.577 euro in VG) en 468.399 euro voor een **villa** (354.002 euro in VG). De duurste villa's werden in 2013 verkocht in Kraainem (692.219 euro), Tervuren (519.749 euro), Linkebeek (682.131 euro), Sint-Genesius-Rode (615.244 euro) en Wemmel (642.394 euro). De goedkoopste gewone woonhuizen zijn te vinden in de noordoostelijke en zuidwestelijke gemeenten: Vilvoorde (242.559 euro), Machelen (233.543 euro), Sint-Pieters-Leeuw (234.155 euro), Drogenbos (242.685 euro), Beersel (231.842 euro) plus Asse (229.544 euro). De appartementen worden duur verkocht in Kraainem (302.416 euro), Wezembeek-Oppem (291.634 euro) en Tervuren (330.413 euro).

De verkoopprijzen van de gewone huizen steeg in de Vlaamse Rand de voorbije tien jaar met 107%, een vergelijkbaar percentage met het gemiddelde van het Vlaamse Gewest (+106%) maar in de Vlaamse Rand lag het vertrekpunt al hoger. Ook de appartementen verdubbelden in prijs sinds 2003 (99%). De al zeer dure villa's stegen sinds 2003 met 46% in waarde, dit is meer dan in het Vlaamse gewest (26%). De verkoopprijzen van de gewone woonhuizen stegen vooral in Kraainem (+105%), Beersel (+105%), Linkebeek (+141%), Sint-Genesius-Rode (+117%), Wezembeek-Oppem (+147%), Grimbergen (+105%), Meise (+115%), Tervuren (+104%) en Vilvoorde (+109%).

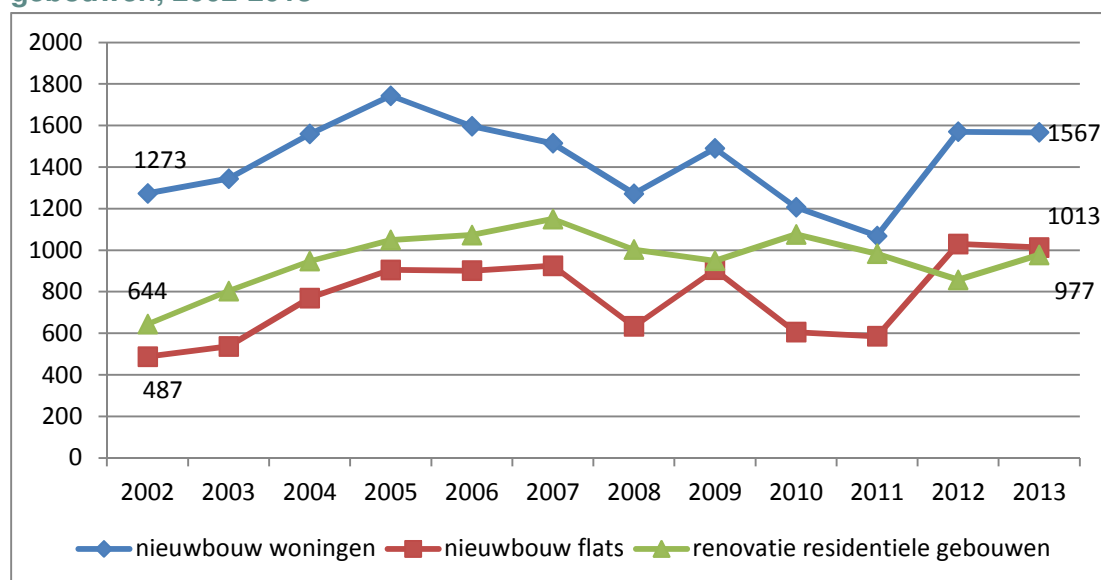
Een **bouwgrond** in de Vlaamse Rand kostte in 2013 gemiddeld 207.357 euro (153.405 euro in VG). Deze prijs steeg sinds 2003 met 84%, dit is ongeveer hetzelfde als het Vlaamse gemiddelde (+88%). De bouwgrond steeg in bijna alle gemeenten met meer dan 100%. Enkel in Hoeilaart en Zaventem is er een stagnatie. De bouwpercelen werden er wel kleiner.

De **gemiddelde prijs van 1m² bouwgrond** in de Vlaamse Rand bedroeg 234 euro in 2013, in Vlaanderen is dit gemiddeld 171 euro per m². De prijs voor een m² bouwgrond ligt hoog in gemeenten met grote vraag en beperkt aanbod: Meise (394 euro), Wemmel (373 euro), Vilvoorde (311 euro), Zaventem (309 euro), Wezembeek-Oppeem (433 euro).

De gemiddelde prijs per m² steeg de voorbije tien jaar met 81% (+97% in VG). De prijs steeg vooral sterk in Sint-Genesius-Rode (+208%) en Meise (+223%) en verdubbelde toch ook in Wemmel (+138%), Wezembeek-Oppeem (+128%), Asse (+136%), Overijse (+116%), Tervuren (+134%) en Vilvoorde (+129%).

In 2013 werden in de Vlaamse Rand 1.567 **bouwvergunningen** voor **nieuwbouw** van residentiële woningen verleend waarvan 1.013 **flats**. In hetzelfde jaar werden 977 **renovatievergunningen** verleend voor residentiële gebouwen. Sinds 2005 ging de nieuwbouw van eensgezinswoningen (woonhuizen) achteruit en de nieuwbouw van flats en renovatie ging vooruit. De economische crisis in 2008 en volgende jaren verstoorde deze trend. We stellen vast dat in 2011 een inhaalbeweging optrad voor nieuwbouw van eensgezinswoningen en flats. In 2013 stagneert de nieuwbouwmarkt van eensgezinswoningen en gaat de renovatie weer vooruit.

Figuur 12 Aantal vergunningen voor nieuwbouw en renovatie van residentiële gebouwen, 2002-2013

Bron: ADSEI, bewerking SVR.

In de Vlaamse Rand staan in 2012 2.903 **sociale woonhuizen** en 3.233 **sociale appartementen** van de Vlaamse Maatschappij van Sociale Woningen. Dit aantal stagneert. Er zijn ook duplexen bijgekomen en de renovatie zorgt ervoor dat het aantal sociale woningen daalt omwille van het vergroten van de woning.

Het grootste aanbod aan sociale woningen staat in Vilvoorde (668 woningen en 701 appartementen), Dilbeek (308 woningen en 296 appartementen) en Sint-Pieters-Leeuw (315 woningen en 530 appartementen).

In de Vlaamse Rand werden in 2013 in het leegstandsregister 372 panden genoteerd waarvan een groot aandeel in Beersel en in Meise. Het gaat om panden voor residentieel gebruik.

Criminaliteit en verkeersveiligheid

Het dichte wegennet verhoogt de kans op **verkeersongevallen**. In 2012 werden in de Vlaamse Rand 1.537 ongevallen geregistreerd waarvan 259 **op de autosnelwegen**. De Vlaamse Rand heeft een gelijkaardig profiel als het Vlaamse Gewest inzake aantal geregistreerde diefstallen per 1.000 inwoners (32). De Vlaamse Rand is veiliger op het vlak van misdrijven tegen lichamelijke integriteit (4,1 per 1.000 inwoners-6,3 in VG) en misdrijven tegen eigendom (7,4 per 1.000 inwoners- 9,1 in VG).

Bestuurskracht van gemeenten

De gemeenten van de Vlaamse Rand heffen geen hoge **aanvullende belastingen** (6,6% in VR en 7,2% in VG in 2013). De waarde van **1% aanvullende personenbelasting per inwoner** ligt in deze gemeenten echter veel hoger (46 euro) dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest (36 euro), omwille van de aanwezigheid van hoge inkomens in deze regio. We noteren hoge waarden in Meise (57 euro), Tervuren (56 euro), Overijse (51 euro) en in Sint-Genesius-Rode (50 euro).

De **opcentiemen op de onroerende voorheffing** zijn eveneens zeer laag in de Vlaamse Rand (987 in 2012) in vergelijking met het gemiddelde van het Vlaamse Gewest (1.341). Ook hier stellen we vast dat **100 opcentiemen per inwoner** in de Vlaamse Rand (37 euro in 2012) veel meer waard zijn dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest (24 euro) omwille van de hoge vermogens. De hoogste waarden noteren we in Zaventem (72 euro) en Machelen (56 euro)

De **exploitatie-uitgaven per inwoner** liggen iets lager in de Vlaamse Rand (1.181 euro) in vergelijking met het gemiddelde voor het Vlaamse Gewest (1.290 euro). Dit is ook het geval voor de **investeringsuitgaven per inwoner** (282 euro versus 288 euro)

Er zitten grote verschillen naar gemeente: de laagste exploitatie-uitgaven per inwoner noteren we in Dilbeek (927 euro), Sint-Pieters-Leeuw (986 euro), Kraainem (987 euro) en Wezembeek-Oppeem (997 euro). De investeringsuitgaven kunnen fluctueren van jaar tot jaar. In 2012 kende Asse (605 euro) en Zaventem (446 euro) hoge investeringsuitgaven per inwoner.

De **financiële schuld per inwoner** is lager in de Vlaamse Rand (1.187 euro) dan gemiddeld in het Vlaamse Gewest (1.251 euro). Dit geldt ook voor de **financiële schuld van de OCMW's per inwoner** (235 euro -306 euro). Ook hier zijn er grote verschillen per gemeente. De laagste uitstaande schuld per inwoner vinden we in Drogenbos (0 euro), Sint-Genesius-Rode (329 euro) en Beersel (311 euro).

Enkele kengetallen per gemeente

In onderstaande tabel werden enkele kernindicatoren samengebracht. In het groen worden de vijf hoogste waarden aangeduid.

De Vlaamse Rand is geen homogeen gebied op socio-economisch en ruimtelijk vlak.

Merchtem, Meise en Grimbergen, in het noorden van de Vlaamse Rand, hebben een meer open karakter en zijn niet zo dicht bebouwd. Zij kennen een bevolkingsgroei, vooral Merchtem en Meise, dankzij een relatief hoog migratiesaldo. De bouwgrondprijs valt er nog mee, behalve in Meise. Er is een vrij hoge werkzaamheidsgraad en lage werkloosheidsgraad. Er wonen relatief weinig huishoudens met lage inkomens en meer met hogere inkomens. Bij de jonge gezinnen is de taal tussen moeder en kind nog overwegend Nederlands, dit is iets minder het geval in Grimbergen. De kennis van het Nederlands van de NWWZ is er goed behalve in Meise.

Vilvoorde, Machelen en Zaventem, gelegen in noordoostelijk deel van de Vlaamse Rand, zijn gekenmerkt door de aanwezigheid van heel wat economische activiteiten. Er is een matige nettogroei van ondernemingen, er is al heel wat aanwezig. Opmerkelijk is dat in deze economische knooppunten niettemin een hoge werkloosheidsgraad bestaat, wat kan wijzen op een discrepantie tussen vraag en aanbod. In Zaventem wonen relatief veel personen met vreemde nationaliteit. Deze gemeenten kennen een hoge bevolkingsgroei gekoppeld aan heel wat verhuisbewegingen. De bouwgrond wordt duur door de concurrentie aan ruimtegebruik, vooral in Vilvoorde.

Kraainem en Wezembeek-Oppem liggen in de oostrand. **Wemmel** kunnen we bij de groep voegen. Het zijn kleine gemeenten met hoge graad van bebouwingsdichtheid en hoge prijzen voor bouwgrond en woongebouwen. Er is een matige bevolkingsgroei, de verhuisbewegingen zijn er beperkt en Kraainem verliest per saldo zelfs inwoners aan andere gemeenten. Er wonen relatief veel personen met vreemde nationaliteit, iets minder in Wemmel. Slechts een zeer klein aandeel van de gezinnen met jonge kinderen spreekt Nederlands thuis. Ook bij de werkzoekenden is de kennis van de Nederlandse taal beperkt.

Tervuren, Overijse, Hoeilaart, Sint-Genesius-Rode en Beersel vormen de zuidrand. Het zijn grote gemeenten, waar nog relatief veel onbebouwde ruimte voorkomt. De bouwgrondprijs is er relatief goedkoop. De bevolkingsgroei is er matig en stagneert in Sint-Genesius-Rode gekoppeld aan een licht negatief migratiesaldo. Het zijn niet echt gemeenten met grote economische activiteit. De werkloosheidsgraad is er niettemin relatief laag, wat erop wijst dat de beroepsactieven elders werk vinden. Er wonen heel wat huishoudens met hoge inkomens naast huishoudens met lagere inkomens. De kennis van het Nederlands in jonge gezinnen en bij werkzoekenden is er matig.

Asse, Dilbeek en Sint-Pieters-Leeuw vormen de westrand. Het zijn eveneens grote gemeenten die nog niet zo dicht bebouwd zijn. De bouwgronden zijn er niet van de duurste in de Vlaamse Rand. De bevolking groeit er aan mede dankzij positieve migratiesaldi. Het aandeel vreemdelingen is er nog relatief laag, iets meer in Sint-Pieters-Leeuw. De werkzaamheidsgraad ligt er hoog, de werkloosheidsgraad vrij laag. Er zijn in de regio heel wat pendelaars ondanks de aanwezigheid van economische activiteiten in de gemeenten. Er

wonen iets meer gezinnen met hoge inkomens dan met lage inkomens, vooral in Dilbeek. De kennis van het Nederlands bij de NWWZ en het gebruik van het Nederlands in de communicatie moeder-kind is er redelijk, maar niet zo hoog als in de noordelijke randgemeenten.

Tabel 3 Enkele kengetallen

kengetal	%																NWWZ :%(zeer) goed kennis nl
	migratie		migraties aldo/1000 inw	netto- aangroei		werkzaam		werkloos uitgaand pendel	kinderop vang/10 kinderen	aangiften		bebouw de oppervla kte	bouwgro ndprijs euro/m²	uitstaande schuld gemeente euro/inw.	taal moeder- kind, % nl		
	bevolking sgroei %	intensiteit /1000 inw		vreemdel ingen %	onderne mingen %	heidsgra ad %	heidsgra ad %			< 10000 euro %	> 50000 euro %						
periode	2000- 2012	2012	2012	2013	2012	2012	2012	2010	2013	2011	2011	2013	2013	2012	2012	2013	
Drogenbos	106,8	184,9	14,4	17,6	0,4	69,3	9,2	1587	41,1	15,8	10,7	53	427	0	4,1	21,7	
Kraainem	107	121,8	-4,7	30	1,7	54,8	7,2	3121	46,1	18,7	24	46,6		1344	7,5	30,8	
Linkebeek	100,8	143,9	6,5	12,8	2,8	67,8	8	1327	34,9	20,5	19,5	30,2		1262	2,9	36,5	
S-G-Rode	99,6	116,6	-0,4	17,4	3,9	66,6	6,1	4341	47,3	17,6	23	32,8	262	329	17,7	40,3	
Wemmel	110,1	141,5	10,6	11,4	4,7	71,1	7,4	4420	49,4	15,7	18,4	39,4	373	1477	26,6	37,2	
Wezembeek	101,5	109,3	6,9	23,4	3,4	59	6,9	3425	42,3	20,2	23,8	47,9	433	1381	11,8	41,4	
Asse	110,5	116,8	14,5	8,9	2,1	73,8	6,3	9067	30,9	14,9	17,3	22,2	247	1549	44,6	59	
Beersel	106	111,5	3,5	9,2	2,9	72,7	5,4	7257	27,4	15,8	20,4	30,3	169	311	45,2	66,1	
Dilbeek	107,1	112,5	9	7,8	1,6	72,7	5,9	12468	29,9	14,9	20	28,8	137	990	42	63,2	
Grimbergen	108,7	121,6	8,8	9	1,3	72,9	6,4	11127	29,8	13,7	19	23,8	200	1272	47	58,1	
Hoeilaart	107,7	112,2	0,6	16,4	3,7	69,8	5,2	2968	43,8	15,6	22,2	23	170	0	43,8	67,7	
Mac helen	116,1	127,7	13,9	12,3	1,2	71,7	7,7	4435	32,1	15,6	13,5	31,1	244	1940	27,7	45,5	
Meise	100,4	116,6	0,5	5,6	0,7	74,7	4,7	6163	53,3	15,5	22,8	20,6	394	1689	60	75,5	
Merchtem	110,1	116,9	8,9	4,4	2,4	76,8	4	5231	37,1	13,6	18,2	20,5	213	1134	76,9	74,2	
Overijse	104,1	102,6	-1,5	20,2	3,9	66,8	4,6	6061	54,2	16,7	23,6	32,9	174	1596	43,7	64,7	
S-P-Leeuw	107,4	123	11,6	12,4	1	71,7	7,1	10297	22,1	15	15,2	21,9	234	829	31,5	54,6	
Tervuren	105,2	94,2	-0,7	25	4,4	64,4	4,9	5591	37,3	15,4	23,8	22	255	1436	42,3	66,9	
Vilvoorde	117,2	117,4	4,7	13,5	2,8	71,4	9	12132	27,9	15,4	14,7	38,2	311	0	30,9	56,1	
Zaventem	117,9	123,3	4,6	20,4	2,7	65,8	7,3	8126	43,6	15,9	18	31,6	309	1313	28,9	49,7	
Vlaamse Rai	107,3	117,7	6,1	13,7	2,4	70	6,5	119144	35,7	15,6	19,1	27,3	234	1187	37	55,4	
Vlaams Gew	106,3	87,4	3,7	7,3	2,1	71,5	6,6	1661628	39,1	14	14,8	18,7	171	1251	74,9	85,4	